

Vuist tegen Discriminatie

Effectieve aanpak op
steeds meer
plekken toegepast

Dat de sportclub ook een belangrijke pedagogische rol kan spelen als het gaat om thema's als vooroordelen, uitsluiting en discriminatie, is al lang geen punt van discussie meer. Sportverenigingen, en vechtsportclubs in het bijzonder, zijn plekken waar jongeren uit alle lagen van de bevolking samenkomen. Logisch dus dat het Nederlands Instituut voor Vechtsport en Maatschappij (NIM) startte met de interventie 'Vuist tegen Discriminatie', waarmee inmiddels meer dan zeventig clubs zijn begonnen. Ook voor 2025 staan al heel wat nieuwe 'Vuist'-projecten op stapel. LEON JANSSEN LOK

“Doel is de verbindende kracht van sport in te zetten om een betere samenleving te creëren”

Wouter Schols (NIVM)

Het eind 2010 opgerichte NIVM wordt beschouwd als dé landelijke kennisorganisatie die de maatschappelijke en pedagogische waarden van vechtsport lokaal weet te benutten. Het NIVM zet vechtsport-breed in op een veilig en sociaal sportklimaat in de club en gebruikt het Fight Right Keurmerk en het Label Veilig en Verantwoord Vechtsporten als instrumenten om de vechtsport verder te professionaliseren.

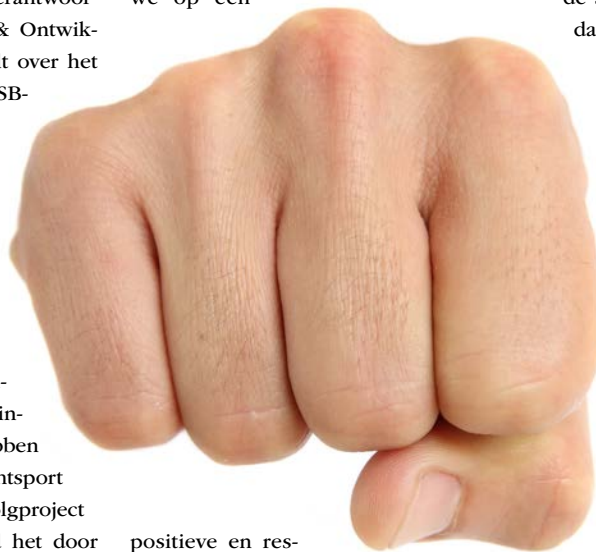
Het ontstaan van Vuist

Wouter Schols, als directielid verantwoordelijk voor de tak Opleiding & Ontwikkeling binnen het NIVM, vertelt over het ontstaan van Vuist: “Toen het VSB-fonds in 2021 een ‘call’ had rondom nieuwe initiatieven tegen discriminatie en uitsluiting, zijn wij daarop ingesprongen met het project ‘Vuist tegen discriminatie en vooroordelen’, dat we op dat moment aan het ontwikkelen waren en dat – zoals eigenlijk alles bij ons – uitging van de verbindende kracht van sport. Dat hebben we eerst in een pilot in de vechtsport gedaan, met daarna een vervolgproject in de stad Utrecht. Later werd het door verschillende provincies opgepakt en zijn we ook buiten de vechtsport actief geworden. De verbindende kracht van sport is natuurlijk niet voorbehouden aan de vechtsport, maar daar zit wel enorm veel sociaal kapitaal. Er komen veel verschillende doelgroepen, en niet alleen vanuit verschillende culturele achtergronden. De straatjongeren, de wijkagent en de advocaat trainen er samen met elkaar. Dát is

het uitgangspunt: de verbindende kracht van sport inzetten om een betere samenleving te creëren en daar ons steentje aan bij te dragen. Daarbij zoeken we als NIVM de samenwerking met de gemeenten en lokale buurtsportcoaches om samen met de clubs, trainers en sporters een vuist tegen discriminatie te maken, door scholingen en ondersteuning op maat te bieden.”

Drie pijlers

Vuist is opgebouwd aan de hand van drie pijlers, waarbij de eerste het stellen van de juiste sociale norm is. Schols: “Hoe gaan we op een

positieve en respectvolle manier met elkaar om in de sport? Wat doen we tegen discriminatie? Het actief afkeuren ervan door rolmodellen blijkt bijvoorbeeld te werken.” De tweede pijler is bewustwording en kennisdeling. “We hebben een heel pakket voor clubs, maar ook voor buurtsportcoaches, waarmee ze handvatten hebben voor hoe om te gaan met incidenten en onenigheid.

Met achterhalen waar de impliciete associaties, die vrijwel altijd ten grondslag liggen aan onbewuste discriminatie, vandaan komen. Ze krijgen tips voor actieve werk- en trainingsvormen en spelactiviteiten waarmee het inlevingsvermogen en de empathie vergroot kunnen worden. Want de vraag is: Zie je verschillen als bedreiging of kun je ze benutten om beter te worden?” De derde pijler betreft de inzet op zichtbaarheid en nieuwe ontmoetingen. “Dan heb je het over opendeurendagen, kennismakingslessen en het uitdragen van de waarde ‘in onze club is iedereen welkom en werken we aan een inclusieve omgeving’ in de wijk.”

Start in Utrecht

De interventie wordt inmiddels op meerdere plekken in het land toegepast, in de provincies Overijssel, Gelderland, Friesland en Utrecht. In die laatste ligt ook de oorsprong van Vuist, met een traject in de stad Utrecht. In september 2022 vond daar de aftrap plaats met dertig trainers van negen verschillende vechtsportclubs die allemaal een manifest ondertekenden. Trainers werden geschoold en al in de herfstvakantie vonden de eerste opendeurendagen plaats, dagen waarbij iedereen welkom was om gratis vechtsportlessen te volgen. Er werden mooie gesprekken gevoerd over welkom zijn, nieuwsgierig zijn naar elkaar, verschillen waarderen en niet buitensluiten, ook met buurtbewoners.

SportUtrecht was vanaf het begin betrokken als project- en netwerkpartner. Nassim Kajouane is er Sportclubadviseur Martial Arts en Vechtsport en was betrokken bij het project dat met een terugkomdag een vervolg kreeg in het voorjaar van 2024, dankzij gelden uit het Utrechts Sportakkoord. “In die tweede ronde hebben we met de clubs wat meer gekeken naar hoe het zó ingericht kon worden dat het meer past bij hun doelstellingen. Bovendien hebben we iets

meer ingezet op promotie voor de open-deurendagen en het leren van elkaar door de trainers te laten reflecteren op elkaars ervaringen.”

Elkaar beter leren kennen

Hij vervolgt: “SportUtrecht wilde erbij betrokken zijn omdat het enerzijds natuurlijk een mooi project is, maar anderzijds omdat we de laatste jaren samen met de gemeente heel erg inzetten op een positieve sportcultuur. ‘Vuist tegen Discriminatie’ was een mooi subthema daarin, omdat het specifiek over diversiteit en inclusie ging. Het was ook een kans om de vechtsportsector dichterbij elkaar te brengen. De sector is over het algemeen best wel versnipperd qua structuur, zeker een paar jaar geleden. Wij zagen het dus ook als een kans voor Utrechtse vechtsportclubs om samen een project aan te pakken, en daarmee elkaar ook beter te

“Wij zagen het als een kans om elkaar beter te leren kennen”

Nassim Kajouane (SportUtrecht)

leren kennen. Ook was het een goede aanleiding om iets te doen aan de positionering en het imago van de vechtsport. Dit was een mooie kans om te laten zien welke potentie er in de sport zit.” Het traject loopt inmiddels op z'n einde, maar Kajouane ziet dat de betrokken clubs actief willen blijven met het thema. “Ze hebben allemaal de Vuist-banner nog hangen, ik weet dat het intern regelmatig besproken wordt en dat er in de lesmethodes gebruik wordt gemaakt van de geboden tools. De clubs en sportscholen zijn er bijvoorbeeld alerter op dat niet

“Als buurtsportcoaches is het aan ons om aan te geven dat we zo veel mogelijk informatie met elkaar willen delen”

Jurgen Schiphorst (Gemeente Borne)

steeds dezelfde overblijft bij het maken van koppeltjes en ze signaleren het eerder als er onderlinge spanningen zijn.”

“Komt bij ons niet voor”

Bij de terugkomst in Utrecht waren helaas niet alle deelnemers van het eerste uur aanwezig. Dat het lastig is om clubs enthousiast te krijgen én te houden,ervaart ook Jurgen Schiphorst, die als beweegcoach/bewegemakelaar in Losser betrokken is bij Vuist. “De gemeente heeft een inclusieagenda opgesteld waarmee ze zich in wil zetten voor gelijkheid en gelijke kansen voor alle inwoners. ‘Vuist tegen Discriminatie’ past daar natuurlijk heel mooi bij. Het is een belangrijk onderwerp in Losser, waar de wethouder ook echt de schouders eronder zet. Maar het is ook een moeilijk onderwerp. Verenigingen zeggen letterlijk: ‘Discriminatie en pestgedrag komen bij ons niet voor.’ Maar het komt overal voor. Het is een stukje onbekendheid en je moet je als vereniging kwetsbaar opstellen. Heel veel verenigingen zijn al lang blij dat ze überhaupt vrijwilligers hebben. Dit onderwerp

“We kunnen gewoon niet niks blijven doen!”

Jurgen Schiphorst (Gemeente Borne)

heeft dan niet meteen prioriteit.” Toch lukte het Schiphorst drie geïnteresseerden te vinden die een start wilden maken met Vuist, waaronder een sportschool en een duikvereniging. “Zij hebben onder andere een opleidingsavond van het NIVM gehad, waarbij besproken is wat discriminatie is en in welke vormen het voorkomt. Ze kregen handvatten hoe daar mee om te gaan, hoe daar beleid op te maken en hoe dat binnen de trainersgroep te bespreken. Want het doel is uiteindelijk dat de trainers het verhaal binnen de club gaan vertellen.”

Niet niks doen

De intervisie die tussen de clubs ontstaat, vindt Schiphorst erg waardevol. “Onderling informatie uitwisselen, zoals een discriminatie- of pestprotocol. Dat is de dynamiek die je zoekt. De rol die wij als buurtsportcoaches hebben, is ook om aan te geven dat we zo veel mogelijk informatie met elkaar willen delen. Tegelijkertijd is het ook maatwerk. Zonder een-op-eenactie komen we er niet. Met de sportschool en de duikvereniging willen we nog een vervolgactie doen en we doen nog een poging om andere clubs te werven. Ik ga samen met het NIVM alleen met clubs aan de slag die enthousiast zijn en die er écht wat mee willen doen. Dan kom je op een select groepje uit, maar dan heb je wel de goede te pakken, die mogelijk ook anderen op het goede spoor kunnen zetten.” Schiphorst hoopt daarmee op een sneeuwbal effect, maar verzucht ook: “Mis-

schien doen we dit te vroeg, is de tijd er nog niet rijp voor. Maar het gebeurt dagelijks dat mensen gemolesteerd worden, of dat leden de club verlaten omdat ze gepest worden. We kunnen gewoon niet niks blijven doen!”

Brede basis in Leusden

Daar is Roel Brinkman, werkzaam als buurtsportcoach bij het Leusdense Lariks welzijn en zorg, het volledig mee eens. Leusden koos er echter voor niet meteen op het NIVM-aanbod in te springen, maar eerst te zorgen voor een goede inbedding van het onderwerp. “Wij hebben het afgelopen jaar gefocust op het op poten zetten van ons sportloket. De ondersteuningsstructuur staat nu en tegelijkertijd hebben we gezegd dat we een bredere aanpak willen vanuit sociale veiligheid. De 4 V’s (Verenigingsbrede gedragscode, Vertrouwenscontactpersoon op de club, Verklaring Omtrent het Gedrag voor vrijwilligers en Vakkundig geschoolde trainer-coaches) vormen dan de basis. Daarbovenop komt de doorontwikkeling naar een pedagogisch sportklimaat: Hoe neem je jouw opvoedtaken als sportvereniging, als opvoedmilieu, serieus? Daar zetten wij in Leusden clubkadercoaches voor in. En de Vuist-interventie is een mooie tussenstap in hoe dat gedachtegoed te activeren binnen de vereniging. Het is heel erg op maat; wat hebben deze trainers nodig aan opleiding, hoe start ik hier de discussie over? Wat verstaan wij nu eigenlijk onder sociale veiligheid en discriminatie? En wanneer gebeurt dat? Door dat te bespreken, wordt er mooi aangesloten bij de identiteit van de club.”

Logisch thema

“We starten nu met een aantal clubs, wetende dat de interventie zelf van tijdelijke aard is”, vervolgt Brinkman. “We moeten dus ook vooral nadenken over hoe het actueel blijft, dat het niet iets eenmaligs blijft. Hoe kunnen we de activatie binnen de vereniging levend houden, op een toe-

gankelijke en laagdrempelige manier? Ik merk wel dat het onderwerp heel logisch is voor verenigingen. Er is vrijwel geen sportaanbieder die ik spreek over sociaal veilig sportklimaat, over gedragsregels en over de vier V's, die zegt dat hij het niet zo nodig vindt. Iedereen zegt: 'Natuurlijk moeten we dit op orde hebben en uiteraard gaan we daarmee aan de gang.' De animo, de bereidheid, het logische dat dit een thema is binnen de vereniging, is heel groot. Het enige dat misschien lastig is met 'Vuist', is dat het echt een vuist tegen discriminatie is. Daar zit wat weerstand in, want: 'Discriminatie gebeurt bij ons niet.' Discriminatie is dan een wat 'vies' woord waarvan ik me kan voorstellen dat het verenigingen afstoot."

Hoe dan ook, Vuist is een interventie die z'n plek in het sportlandschap gestaag aan het veroveren is. Ongetwijfeld zal er in de toekomst bijgestuurd worden, maar aan de intentie zal niks veranderen: bij

sportclubs de basis leggen voor duurzame nieuwe ontmoetingen, een open cultuur waar iedereen welkom is en waar sociale inclusie op de sportvloer een prominente plek heeft. ■

“De Vuist-interventie is een mooie tussenstap in hoe dat gedachtegoed te activeren binnen de vereniging”

Roel Brinkman (Lariks welzijn en zorg)